

«Спасибо Вам, Сиятельство...»

3 історії санаторію «Авангард»

Молох Першої світової війни розкручувався із шаленою швидкістю, калічачи і тіла, і душі людей, залишаючи по собі колосальні руїни та жертви. У газеті «Подолія» (№ 93 від 10 вересня 1914 року) повідомлялося, що в Немирові княгиня М. Г. Щербатова підготувала лазарет на 50 ліжок (згодом він розширився до 250), якому судилося ще довго служити справі відновлення здоров'я людей. На його базі в травні 1921 року створено санаторій, що в майбутньому дістав назву «Авангард».

Епістолярний спадок княгині М. Г. Щербатової та її доньки княжни Олександри свідчить про величезну силу духу, щедрість, співпереживання, небайдужість до чужого болю. Допомогали солдатам та їхнім сім'ям, хворим і пораненим, забираючи їх із санітарних вагонів на залізничних станціях і надаючи медичну допомогу. «...спасибо и спасибо Вам, Сиятельство, что я у Вас был доволен лечением, Вы меня так доглядали, как моя милая мать...» (з листа Кіпріяна Зайця від 04.02.1917 р., діюча армія). Були листи-прохання про переведення хворих та поранених у лазарет із лікувальних закладів Києва та інших міст; листи-подяки від військових командирів діючої армії за надіслані воїнам подарунки; листи-подяки за направлення на санаторне лікування в Крим, за турботу княгині про дітей воїнів, призваних із Немирова та сусідніх сіл: «...спасибо Вам, Сиятельство, что нас не забываете и за наших детей так заботитесь, как маминка...» (з листа воїна діючої армії).

Про якість надання медичних послуг у лазареті йдеться в численних листах. Ось один із них: «... 1916-го года. М. Октября, 4-го дня письмо от Григория Кравца, что лежал в вашем госпитале... Ну все скучно за вашим госпиталем. Я у вас лежал на 4-х подушках пуховых. А тут на одной сеной подушке лежу. Я лежу и про ваш госпиталь думаю... Спасибо Вам, Ваше Сиятельство, что вы меня отправили в Крым. Может, даст Бог, выздоровею. И спасибо Вам, что вы мне дали денег 10 руб. Я как выздоровею, то я отслужу вам этих 10 руб. И еще прошу, Ваше Сиятельство, если не выслали этих карточек, что вы снимали, на мою родину, то прошу выслать. Больше таких ново-

стей нет. И еще поклон Его В. Б. Билинскому (лікар та аптекар. – Авт.), и еще поклон г-ну Фершалу, и еще пок. сестре Выдемской, и еще пок. сестре Кормынаевой, и еще пок. хозяйке Ивановой, и еще пок. сестре Новицкой. Лучшего госпиталя нет...».

Згаданий лазарет був не єдиним у Немирові й функціонував до дня трагічної загибелі княгині. За життя вона отримала заслужену подяку від Особливого комітету її Імператорської Високості Великої Княгині Єлизавети Федорівни: «Ея Сиятельству Княгине Марии Григорьевне Щербатовой. По приказанию Ея Императорского Высочества Великой Княгини Елисаветы Федоровны Исполнительная комиссия Особого комитета имеет честь сообщить: Ея Высочество, высоко ценя горячее содействие, оказанное Ей в руководимом Ею деле заботы о больных и раненых устройством лазарета для них, выражает искреннюю благодарность Вашему Сиятельству и просит передать Ея признательность всем содействовавшим Вам пожертвованиями и трудом в святом деле ухода за воинами, встретившими всюду у жертвователей самую сердечную заботу о себе».

Лист із новорічними вітаннями від священика села Чукова отця Олександра був останнім, якого пошта принесла в палац княгині на Новий, 1920 рік. Це було 14 січня за новим календарним стилем, а через 7 днів княгині, її доньки та подруги не стало. Днем раніше загинув син княгині Володимир (Діма)...

1 лютого 1921 року Подгубземвідділом маєток Щербатової передано в розпорядження Подгубсанкуркомісії, яка просить Подгубкомдербуд відрядити інженера для зняття планів і складання кошторису на ремонт

головного палацу та флігелів немирівського маєтку. І вже 30 березня було виділено кредит у 500 тисяч рублів на терміновий ремонт палацу.

13 травня 1921 року В. І. Ленін підписав декрет «Про будинки відпочинку», які «організуються з метою надання робітникам та службовцям можливості відновити свої сили та енергію протягом отримуваної ними щорічної відпустки за найбільш сприятливих та здорових умов».

Першим завідувачем немирівського санаторію був Абрам Мойсейович Черкаський (1921–1925 рр.). Розбудова закладу розпочалася в повоєнний час завдяки зусиллям колективу та керівників: І. О. Ігнатенка, М. Н. Мостового та продовжилася під керівництвом головних лікарів утретє створеного санаторію Ю. М. Ладубою, О. О. Галаченком і П. В. Цвєньом.

27 серпня 2011 року в палаці княгині Щербатової було урочисто відкрито меморіальну кімнату-музей. А біля палацу планують спорудити пам'ятник, на що вже є згода місцевої влади.

Нині клінічний санаторій «Авангард» – багатопрофільний лікувально-оздоровчий та реабілітаційний заклад із потужною сучасною лікувально-діагностичною, спортивною та культурною базою. Тут високопрофесійний, привітний та доброзичливий персонал. У санаторії традиційно в пошані спорт та інші види змістовного дозвілля, відбуваються цікаві культурно-мистецькі заходи.

До послуг відпочивальників природні лікувальні фактори (власні радонові джерела та привозна мінеральна вода «Збручанська»), дієтичне харчування. А також страви української кухні.

Петро ЦВЕНЬ.

